

Токарева Ксенія Сергіївна,*кандидат юридичних наук,**доцент кафедри конституційного і адміністративного права**Національного авіаційного університету*

e-mail: ph.d.tokareva@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5705-5211>

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДІАЦІЇ

Статтю присвячено дослідженню суб'єктного складу адміністративно-правового регулювання медіації. Розвиток альтернативних способів врегулювання спорів, примирних процедур є одним із пріоритетних напрямків вдосконалення механізму захисту порушених суб'єктивних прав. Медіація довела свою ефективність як для держави, так і для суспільства, про що свідчить її широке застосування у більшості зарубіжних країн. Оскільки Україна є однією із небагатьох держав Європи, де правова регламентація медіації відсутня, дослідження суб'єктів адміністративно-правового регулювання процедури є актуальним. Проаналізовано вітчизняні наукові погляди, щодо системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання у різних сферах суспільних відносин. Наголошено на проблемі відсутності адміністративно-правового регулювання соціально-правового інституту медіації в Україні. Автором запропоновано власний перелік суб'єктів адміністративно-правового регулювання медіації. До системи таких суб'єктів входять держава, її органи та недержавні інституції, які реалізують повноваження у відповідній сфері. Визначено основні напрямки державної політики у сфері впровадження процедури медіації в Україні. Акцентовано увагу на розкритті компетенції, правових форм діяльності суб'єктів управління. Обґрунтовано, що недоліком системи регулювання медіації в Україні є відсутність спеціального органу виконавчої влади у сфері медіації. Запропоновано ведення реєстрів медіації як центральними органами виконавчої влади, так і місцевими державними органами або органами місцевого самоврядування.

Ключові слова: медіація, адміністративно-правове регулювання, правове регулювання, суб'єкт регулювання, медіаторське самоврядування.

Tokareva K. THE SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF MEDIATION

The article is devoted to the study of the subject composition of the administrative and legal regulation of mediation. The development of alternative ways of resolving disputes and conciliation procedures is one of the priority areas for improving the mechanism for protecting violated subjective rights. Mediation has proven its effectiveness for both the state and society, as evidenced by its legal regulation in most foreign countries. A dispute resolution procedure involving a neutral third party can improve access to justice, which is fully in line with the rule of law in any developed state governed by the rule of law. New tendencies towards the peaceful settlement of disputes (conflicts) contribute to the achievement of social harmony in society. As Ukraine is one of the few countries in Europe where there is no legal regulation of mediation, the study of the subjects of administrative and legal regulation of the procedure is relevant. The study took into account the division of legal regulation into state and non-state. Domestic scientific views on the system of subjects of administrative and legal regulation in various spheres of public relations were analyzed. The problem of lack of administrative and legal regulation of the social and legal institution of mediation in Ukraine was emphasized. The author proposed his own list of subjects of administrative and legal regulation of mediation. The system of such entities includes the state, its bodies and non-governmental institutions that exercise powers in the relevant field. The main directions of the state policy in the field of implementation of the mediation procedure in Ukraine were also identified. The importance of actively promoting and stimulating the development of mediation, consolidation and protection of new social relations that arise during the mediation procedure, setting quality standards for mediation and requirements for professional mediators, control of such activities. The author focuses on the disclosure of competence, legal forms of activity of management entities. It is stated that the main subjects of mediation's regulation in Ukraine are the President of Ukraine, the Parliament of Ukraine, the Parliament's Commissioner for Human Rights, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Justice of Ukraine, the Supreme Court, local state administrations, NGOs and mediators' associations. It is substantiated that this list can be expanded by a special executive body in the field of mediation. Based on the analysis of current legislation, rule-making and law enforcement practice of Ukraine and European countries, a scientific approach to solving current problems of formation and implementation of state policy in the field of access to justice and mediation is proposed. It is proposed to keep registers of mediation by both central executive bodies and local state bodies or local self-government bodies. The successful foreign experience of functioning of the corresponding mediation services in various branches of law is resulted.

Key words: mediation, administrative and legal regulation, legal regulation, subject of regulation, mediator self-government.

Постановка проблеми. Проголошений курс євроінтеграції вимагає певної модернізації механізмів вирішення спорів та захисту суб'єктивних прав людини і громадянина в Україні. Одним із шляхів трансформації системи правосуддя є запровадження альтернативних способів вирішення спорів. Процес створення необхідного правового регулювання медіації триває багато років, в той час недержавні організації активно здійснюють діяльність у сфері посередництва. Важливо проаналізувати компетенцію суб'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері запровадження та розвитку медіації для подальшої регламентації та реалізації в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика адміністративно-правового регулювання медіації є не досить висвітленою у вітчизняному науку

© К.С.Токарева, 2020

правового регулювання та впровадження медіації слід виділити таких, як І. А. Андрєєва, В. Ю. Волков, К. Демаєр, В. І. Олійник, Н. А. П'янов, В. С. Смородинський та інші. Проте видається, що питання переліку та повноважень суб'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері впровадження медіативних процедур є недостатньо розкритим.

Мета статті – дослідити правовий статус суб'єктів адміністративно-правового регулювання медіації в перспективі створення такого регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єктний склад є одним із критеріїв поділу правового регулювання на державне та недержавне правове регулювання. На думку Н. А. П'янова, державне правове регулювання – це регулювання, яке здійснюють органи держави, державні організації та державні посадові особи. Такий вид регулювання є визначальним та основним, оскільки норми позитивного права встановлюються та застосовуються переважно цією категорією суб'єктів. Натомість, недержавне правове регулювання – це регулювання, яке здійснюється безпосередньо народом або недержавними органами та організаціями, або учасниками суспільних відносин. Недержавні органи та організації можуть здійснювати правове регулювання тих чи інших суспільних відносин шляхом прийняття як нормативних правових актів, так і актів застосування права, тоді як власне учасники суспільних відносин можуть здійснювати правове регулювання шляхом упорядкування власних відносин за допомогою індивідуальних правових договорів [14].

Як справедливо визначає В. С. Смородинський, держава є головним, але не єдиним, суб'єктом правового регулювання, оскільки встановлює переважну більшість правил у цій сфері на рівнях правотворчості та правозастосування. При цьому специфічною властивістю правового регулювання є його забезпеченість державою, оскільки держава уповноважує органи публічної влади на створення джерел права, здійснення їх оновлення, однакового застосування, забезпечення примусу тощо [15, с. 18].

Враховуючи відсутність значних напрацювань з питання суб'єктів адміністративно-правового регулювання інституту медіації, звернемося до переліку таких суб'єктів інших сфер адміністративно-правового регулювання. Наприклад, Н. В. Волк до суб'єктів публічного регулювання сфери охорони здоров'я відносить парламент України, главу держави, координаційний орган із питань національної безпеки та оборони, центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування та інших уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, які наділені відповідно до визначеного законом правового статусу адміністративними повноваженнями [3, с. 16].

Досліджуючи адміністративно-правове регулювання в галузі стандартизації та сертифікації, В. Ю. Волков розглядає адміністративно-правове регулювання в широкому, яке здійснюється державними органами та недержавними інституціями, та у вузькому, яке здійснюється лише органами виконавчої влади, значеннях. До загального переліку суб'єктів адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації автор включає Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державну інспекцію України з питань захисту прав споживачів, громадські організації, юридичних та фізичних осіб [4, с. 145]. Натомість публічне адміністрування в галузі рослинного світу, як пише В. І. Олійник, здійснюються парламент, уряд, глава держави, центральні органи виконавчої влади, державні органи, а також міські державні адміністрації, районні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування [8, с. 130].

На нашу думку, до системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання варто віднести таких суб'єктів як держава, її органи та недержавні інституції, які реалізують повноваження у відповідній сфері адміністративно-правового регулювання. Вважаємо доцільним передбачити такі напрямки діяльності суб'єктів адміністративно-правового регулювання, як проведення політики впровадження, поширення, активного сприяння та стимулювання розвитку медіації; закріплення і охорона нових суспільних відносин у сфері медіації; встановлення мінімальних стандартів медіації: вимоги до професійних медіаторів, правила проведення процедури, відповідальність медіаторів тощо; контроль за наданням послуг з медіації; створення ефективної системи управління та аудиту діяльності у сфері медіації та інші.

З позицій співвідношення існуючих повноважень суб'єктів правового регулювання в Україні, можемо визначити такий перелік суб'єктів адміністративно-правового регулювання медіації:

1) Верховна Рада України. Виходячи із статті 85 Конституції України [7], можемо виділити повноваження парламенту у сфері медіації: прийняття законів (зокрема, спеціального закону про медіацію); реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України у Європейському Союзі, що включає запровадження медіації як міжнародного стандарту верховенства права та доступного правосуддя; затвердження загальнодержавних програм, в тому числі соціального розвитку; розгляд та прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів; здійснення контролю за діяльністю уряду; призначення та звільнення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів; здійснення парламентського контролю в визначених Основним законом межах тощо. Доцільно відзначити Комітет Верховної Ради України з питань правової політики, який має значний вплив на розвиток інституту посередництва в Україні. Відповідно до Додатку до Постанови Верховної Ради України від 29 серпня 2019 року № 19-IX «Предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» [11] до предмету діяльності комітету з питань правової політики належать оцінка відповідності законопроектів та проектів інших актів Верховної Ради

України; адміністративне законодавство та адміністративне судочинство – процесуальне законодавство; судоустрій, статус суддів; забезпечення безпосередньої участі громадян в здійсненні правосуддя; організація та діяльність міжнародного комерційного арбітражу, третейських судів, медіація тощо.

За Висновками Комітету Верховної Ради України з питань правової політики до останнього проекту закону про медіацію, необхідність запровадження інституту медіації у вітчизняній системі права базується на позитивних результатах практики застосування примирення у зарубіжних країнах, що підтверджує його ефективність. Оскільки закріплення правового регулювання медіації відповідає загальній позиції щодо гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, Комітет рекомендував до прийняття проект Закону «Про медіацію» № 3504 від 19 травня 2020 року, який в подальшому було прийнято у першому читанні [2].

2) Президент України. Виходячи із статті 106 Конституції України [7] до повноважень Президента України у сфері медіації можна віднести: укладення міжнародних договорів у сфері медіації; створення у межах бюджетних коштів для здійснення своїх повноважень консультативних, дорадчих чи інших допоміжних органів та служб у сфері медіації; підписання законів, прийнятих Верховною Радою України, в тому числі закону про медіацію тощо.

3) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Статтею 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР [13] закріплено права Уповноваженого, зокрема право вносити в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина; перевіряти стан додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами; здійснювати контроль за забезпеченням рівних прав та можливостей жінок та чоловік тощо. Вітчизняним законодавством прямо не передбачено функції у сфері медіації, хоча Уповноважений Верховної Ради України з прав людини досить часто неофіційно здійснює посередницькі функції у вирішенні спірних питань відносин між громадянами та державними органами.

4) Кабінет Міністрів України. Базуючись на положеннях статті 116 Конституції України [7], можемо визначити повноваження уряду у сфері медіації: забезпечує здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, в тому числі забезпечує реалізацію концепції набуття членства України в Європейському Союзі; вживає заходи щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина; забезпечує проведення політики у сфері соціального захисту (медіація на сьогодні в Україні визначена як соціальна послуга); розробляє та здійснює загальнодержавну програму соціального розвитку держави; спрямовує та координує роботу міністерств та інших органів виконавчої влади тощо. На даний час суб'єктом законодавчої ініціативи проекту Закону «Про медіацію» від 19 травня 2020 року № 3504 [9], який прийнятий у першому читанні, є Кабінет Міністрів України, що свідчить про великий внесок уряду в запровадженні альтернативних способів вирішення спорів до вітчизняної правової системи.

5) Міністерство юстиції України. Виходячи із статті 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 року № 228 [10], можна виділити функції у сфері медіації, якими варто доповнити повноваження Мін'юсту: розробка проектів законів про медіацію, пропозиції щодо вдосконалення законодавства та узагальнення практики застосування такого законодавства в подальшому; здійснення правової експертизи проектів законів у сфері медіації; інформування громадян про їхні права і свободи, в тому числі про право на використання альтернативних способів вирішення спорів; сприяння розвитку надання юридичних послуг з метою реалізації прав, свобод та інтересів громадян і юридичних осіб, в тому числі надання медіативних послуг; затвердження нормативно-правових актів з питань функціонування системи безоплатної правової допомоги (безоплатної медіації), надання методичних рекомендацій щодо такої допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування; формування та ведення Єдиний реєстр медіаторів України тощо.

6) Верховний Суд. Відповідно до пункту 3 частини 2 статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII [12] до повноважень Верховного суду входить надання висновків щодо проектів законодавчих актів з питань судоустрою, судочинства, статусу суддів тощо. Оскільки в майбутньому в Україні можливе запровадження судової медіації, а судді Верховного Суду продовжують отримувати навчання з медіації, ця інстанція може реалізовувати правотворчу форму діяльності – надання пропозицій щодо створення правового регулювання медіації.

7) Місцеві державні адміністрації. Як суб'єкти адміністративно-правової медіації місцеві адміністрації можуть реалізовувати правозастосовну форму діяльності. Статтею 119 Основного закону [7] визначено, що місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади; додержання прав і свобод громадян; виконання програм соціального розвитку тощо. Виходячи з цього, можемо дійти висновку, що місцеві державні адміністрації можуть забезпечувати дотримання законодавства про медіацію, правил та порядку проведення процедури, надання якісних послуг медіації на місцях. Вбачається доцільним передбачити можливим ведення місцевими державними адміністраціями реєстрів медіаторів, які надають послуги на відповідній території, для покращення доступу споживачів до послуг медіації.

8) Недержавні організації та об'єднання медіаторів. Такі організації є важливим суб'єктом правового регулювання, адже допомагають сформувати таке законодавство про медіацію, яке б відповідало реаліям та потребам суспільства. Для розуміння можливого впливу медіаторського самоврядування на регулювання медіації, варто проаналізувати функціональне призначення адвокатського самоврядування. Як стверджує В. А. Гвоздій, функціями адвокатського самоврядування є: формування високопрофесійного та інтолерантного до корупції адвокатського корпусу; встановлення етичних стандартів адвокатської діяльності; захист шляхом застосування широкого арсеналу засобів, спрямованих на створення можливості здійснення адвокатської діяльності на засадах незалежності; представництво спільних інтересів адвокатів та створення умов та засобів для безперешкодного обміну інформацією між суб'єктами адвокатської діяльності та іншими учасниками суспільних відносин [5, с. 40-41].

За аналогією з доповненнями можемо визначити, що правовими формами діяльності медіаторського самоврядування є:

– правотворча – участь у розробці спеціального законодавства з питань медіації, надання пропозицій та висновків щодо створення правового регулювання медіативної практики, встановлення вимог до медіаторів-членів відповідної організації;

– правозастосовна – ліцензування медіаторів-членів, підготовку яких здійснюють відповідні організації та об'єднання медіаторів, створення високопрофесійної спільноти, представництво інтересів медіаторів;

– контрольна – контроль за якістю послуг, які надають медіатори-члени організацій та об'єднань медіації.

Такий перелік суб'єктів адміністративно-правового регулювання медіації не є вичерпним. Доцільним вважаємо створення органу виконавчої влади, спеціального суб'єкта у сфері медіації, компетенція якого включала б: вивчення та узагальнення причин виникнення спорів (конфліктів) у суспільстві; внесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері медіації; перевірку повноважень представників сторін спору в процесі здійснення процедури медіації; формування та ведення реєстрів медіаторів, їх публічне доведення до споживачів; моніторинг та узагальнення практики стану виконання угод за результатами медіації; вивчення, узагальнення та поширення вітчизняного та міжнародного досвіду роботи у сфері запобігання спорів (конфліктів) та медіації; забезпечення базової підготовки та підвищення кваліфікації медіаторів, контроль за якістю надання послуг медіації; розробку положень, інструкцій та інших нормативних актів, які б забезпечували ефективну діяльність органу у сфері медіації; взаємодію з іншими суб'єктами адміністративно-правового регулювання медіації; координацію вирішення сторонами публічно-правового спору питань щодо організаційного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення роботи медіаторів; інформування громадськості про процедуру медіації, свою діяльність у цій сфері, проведення агітаційної роботи серед населення; сприяння підвищенню рівня правової культури учасників суспільних відносин з питань запобігання і вирішення спорів (конфліктів) шляхом примирення та самостійного прийняття рішень

Про успішність такої ініціативи свідчить міжнародний досвід. Наприклад, з метою врегулювання конфліктів не лише між громадянами, а й органами публічної влади, у Франції на державному рівні діє Служба превенції та медіації. Початком створення у державі спеціальних органів з медіації стало приєднання національних публічних служб (соціальних, освітніх) та муніципальних органів до державних служб, які відповідали за рівень безпеки в країні. Серед таких служб були Служба профілактики і громадського спокою, Служба міської превенції та інші. Поступово медіація отримала власну інституалізацію, а працівники даних служб, маючи досвід медіаторів, були інтегровані до муніципальних органів [1, с. 151]. Починаючи з 90-х років ХХ ст. в Бельгії триває політика покращення відносин між податковими органами та платниками податків. Для досягнення цієї мети було створено державну Службу з податкової медіації, яка за перші чотири роки своєї діяльності розглянула близько 1400 податкових спорів. Протягом шести місяців з дня звернення сторін Служба з податкової медіації формує звіт, де надає прагматичні поради щодо вирішення спору. Згідно статистики, податкові органи погоджуються з порадами служби у 98 % випадків, тоді як платники податків – у 33 % [6, с. 73]. Натомість в Україні діє Національна служба посередництва і примирення, предметом діяльності якої є вирішення колективних трудових спорів. Правове регулювання такої служби може стати основою для подальшої розробки правового регулювання інших профільних служб з медіації.

Висновки. Таким чином, можемо дійти висновку, що правове регулювання може бути як державним, так і здійснюватися недержавними інституціями. При цьому держава відіграє визначальну роль у цьому процесі, оскільки саме державні органи створюють правові норми, які визначають подальший розвиток певного виду суспільних відносин. При цьому недержавні інституції, юридичні та фізичні особи можуть впорядковувати власні відносини шляхом видання та прийняття нормативно-правових, правозастосовних або індивідуальних актів.

Систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання складають держава, її органи та недержавні інституції, які реалізують повноваження у відповідній сфері адміністративно-правового регулювання. Основними суб'єктами адміністративно-правового регулювання медіації в Україні є Президент України, Верховна Рада України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини,

Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Верховний Суд, місцеві державні адміністрації, недержавні організації та об'єднання медіаторів. Серед напрямків діяльності даних суб'єктів варто передбачити проведення політики поширення медіації, закріплення та охорони відносин у сфері медіації, встановлення вимог до професійних медіаторів та підстав притягнення їх до відповідальності, аудит та контроль за якістю наданих послуг з медіації тощо.

Враховуючи зарубіжний досвід, можемо стверджувати, що ефективне регулювання медіації можливе за наявності спеціального виконавчого органу у сфері медіації, який здійснював би політику впровадження посередництва у різні галузі права. Для прикладу, таким органом може стати Служба медіації у публічно-правових спорах, яка буде забезпечувати належну підготовку та акредитацію медіаторів, ведення реєстрів медіаторів та надання якісних послуг з примирення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андреева И.А. Социальная медиация во Франции. *Современное право*. 2012. №. 5. С. 149-152.
2. Висновок Комітету з питань правової політики до проекту Закону України «Про медіацію» № 3504. *Верховна Рада України*, 2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877
3. Волк Н.В. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративно-правового регулювання фармацевтичної галузі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2017. №. 44 (2). С. 15-19.
4. Волков В.Ю. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації. *Форум права*. 2013. №. 1. С. 145-149.
5. Гвоздїй В. А. Функціональний підхід до призначення органів адвокатського самоврядування як суб'єктів адміністративного права. *Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти (частина II): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 12-13 лютого 2020 року*. Львів: Львівський науковий форум, 2020. С. 40-41.
6. Демейер К. Налоговая медиация: опыт Бельгии. *Налоговед*. 2012. №. 3. С. 72-81.
7. Конституція України: Основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, 1996. № 30. ст.141.
8. Олійник В. І. Суб'єкти правового регулювання галузі рослинного світу України. *Право і суспільство*. 2014. №. 1. С. 129-134.
9. Про медіацію : Проект Закону України від 19.05.2020 р. № 3504. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877
10. Про Міністерство юстиції: Положення, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 р. № 228. *Офіційний вісник України*, 2014 р. № 54. стор. 88. ст. 1455.
11. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання: Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 № 19-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*, 2019 р. № 35. стор. 5. ст. 147.
12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2016 р. № 31. с. 7. ст. 577.
13. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, 1998 р. № 20. ст. 99.
14. Пьянов Н. А. Консультации по теории государства и права: правовое регулирование и его механизм. *Сибирский юридический вестник*. 2003. №. 2. URL: <http://window.edu.ru/resource/647/24647/files/1124952.pdf>
15. Смородинський В. С. Роль держави у правовому регулюванні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2013. №. 25. С. 17-28.

REFERENCES:

1. Andreeva, I. A. (2012). *Sotcialnaia mediatciiia vo Frantcii [The Social Mediation In France]*. *Sovremennoe pravo*, 5, 149-152. [in Russian].
2. *Vysnovok Komitetu z pytan pravovoi polityky do proektu Zakonu Ukrainy «Pro mediatsiiu» №3504 [Opinion of the Committee on Legal Policy on the Draft Law of Ukraine «About Mediation»]* (2020). *Verkhovna Rada Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (accessed: 26.10.2020). [in Ukrainian].
3. Volk, N. V. (2017). *Orhany vykonavchoi vlady yak subiekty administratyvno-pravovoho rehuliuвання farmatsevychnoi haluzi [Executive Bodies As Subjects Of Administrative And Legal Regulation Of The Pharmaceutical Industry]*. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, 44 (2), 15-19. [in Ukrainian].
4. Volkov, V. Yu. (2013). *Subiekty administratyvno-pravovoho rehuliuвання v haluzi standartyzatsii ta sertyfikatsii [Subjects Of Administrative And Legal Regulation In The Field Of Standardization And Certification]*. *Forum prava*, 1, 145-149. [in Ukrainian].
5. Hvozdi, V. A. (2020). *Funktsionalnyi pidkhid do pryznachennia orhaniv advokatskoho samovriaduvannia yak subiektiv administratyvnoho prava [A Functional Approach To The Appointment Of Bar Self-Government Bodies As Subjects Of Administrative Law]*. *Kontseptualni shliakhy rozvytku nauky ta osvity (chastyna II): materialy*

Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii m. Lviv, 12-13 liutoho 2020 roku. Lviv: Lvivskiyi naukovyi forum, 40-41. [in Ukrainian].

6. Demeier, K. (2012). Nalogovaia mediatciia: opyt Belgii [*Tax mediation: the experience of Belgium*]. Nalogoved, 3, 72-81. [in Russian].

7. Konstytutsiia Ukrainy [*Constitution of Ukraine*]: Osnovnyi Zakon Ukrainy vid 28.06.1996r. №254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 30. st.141. [in Ukrainian].

8. Oliinyk, V. I. (2014). Subiekty pravovoho rehulivannia haluzi roslynnoho svitu Ukrainy [*Subjects of legal regulation of the flora of Ukraine*]. Pravo i suspilstvo, 1, 129-134. [in Ukrainian].

9. Pro mediatsiiu : Proekt Zakonu Ukrainy vid 19.05.2020 r. № 3504 [*Draft law of Ukraine «About Mediation»*]. Verkhovna Rada Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (accessed: 26.10.2020). [in Ukrainian].

10. Pro Ministerstvo yustytzii: Polozhennia, zatverdzhene Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.07.2014 r. № 228 [*On the Ministry of Justice of Ukraine*]. (2014). Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Information of the Cabinet Ministriv of Ukraine, 54. S. 88. st. 1455. [in Ukrainian].

11. Pro perehik, kilkisnyi sklad i predmety vidannia komitetiv Verkhovnoi Rady Ukrainy deviatoho sklykannia: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 29.08.2019 № 19-IX [*On the list, quantitative composition and subjects of the committees of the Verkhovna Rada of Ukraine of the ninth convocation*]. (2019). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 35. S. 5. st. 147. [in Ukrainian].

12. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 №1402-VIII [*On the judiciary and the status of judges*]. (2016). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 31. s. 7. st. 577. [in Ukrainian].

13. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny: Zakon Ukrainy vid 23.12.1997 r. №776/97-VR [*On the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights*]. (1998). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 20. st. 99. [in Ukrainian].

14. Pianov, N. A. (2003), Konsultatsii po teorii gosudarstva i prava: pravovoe regulirovanie i ego mekhanizm [*Consulting On The Theory Of State And Law: Legal Regulation And Its Mechanism*]. Sibirskii iuridicheskii vestnik, 2. Retrieved from: <http://window.edu.ru/resource/647/24647/files/1124952.pdf> (accessed: 26.10.2020). [in Russian].

15. Smorodynskiy, V. S.(2013). Rol derzhavy u pravovomu rehulivanni [*The Role Of The State In Legal Regulation*]. Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia, 25, 17-28. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 5.06.2020

УДК 34:615

DOI: 10.36550/2522-9230-2020-1-9-111-115

Ховпун Олексій Сергійович,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права,
процесу та криміналістики
Академії праці, соціальних відносин і туризму
e-mail: khovpun3322@gmail.com
orcid.org/0000-0002-5753-966X

ПРАВОВІДНОСИНИ ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Стаття присвячена визначенню основних тенденцій трансформації правовідносин щодо державної реєстрації лікарських засобів в Україні. Наголошено, що сфера фармації поєднує в собі чимало правовідносин, що регулюються нормами різних галузей права – адміністративного, трудового, кримінального, міжнародного, фінансового та господарського, утворюючи складну систему фармацевтичного законодавства. Окреслено чинники, що формують вектори розвитку правовідносин щодо державної реєстрації лікарських засобів в Україні. Останні пов'язані з європейською інтеграцією України та спрощенням міжнародної комунікації в сфері фармації у зв'язку з подоланням COVID-19. Висвітлено законодавчі новації щодо реєстрації лікарських засобів в Україні, зокрема, дерегуляцію і спрощення процедури державної реєстрації лікарських засобів, що виступають основними пріоритетами змін і доповнень до законодавства. Визначено перспективи удосконалення державної реєстрації лікарських засобів в Україні, де ключовою має стати боротьба із корупцією у сфері фармації та фальсифікацією лікарських засобів. Наголошено, що відносини не удосконалюються, а вдосконалюється законодавство, яке обумовлює подальшу зміну таких відносин. Відповідно, внесення змін і доповнень до чинного законодавства має на меті удосконалення правового регулювання, що призводить до трансформації суспільних відносин, робить їх більш упорядкованими і сучасними. Зроблено висновок, що основними тенденціями трансформації правовідносин щодо державної реєстрації лікарських засобів в Україні є: